

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2001 m. birželio 2 d.

Nr. 107 (22)

Saturday supplement June 2, 2001

No. 107 (22)

Lietuvos mokslo istorinės savimonės ugdytojas

Prof. Juozas Algimantas Krikštopaitis

Paulius Slavėnas priklauso pirmųjų Lietuvos universitetų absolventų būriui. Šią plejadą auklėjo ta karta mūsų valstybės kūrėjų, kurie aktyviai dalyvavo lietuviškos spaudos atgavimo veikloje, Vilniaus Seimo suvažiavime, lietuvių mokslo draugijos darbe, o svarbiausia, jog jie įkūrė Lietuvos universitetą. Kūrėjų gretose mes regime Joną Basanavičių, Petrą Vileišį, Zigimą Žemaitį, Praną Juodele, Vincą Čepinskį, Vladą Lašą, Praną Dovydaikį, Vincą Krėvė-Mickevičių ir daug kitų pasižventusių, plataus išsilavinimo žmonių.

Paminėta mūsų mokslo kūrėjų plejada atliko milžinišką organizacinį darbą. Ant jų petių gulė ne tik paskaitų krūvis, bet ir pirmųjų lietuviškų vadovėlių rašymas bei lietuviškos terminijos kūrimas. Šie žmonės išaugo, maitindami taisyklėmis ir vertybėmis, kurias kūrė XIX a. Europoje plintantis tautinio atgimimo sąjūdis, iškelęs ir priėmęs tris vertybes: gimtąją kalbą, etninę kultūrą ir išsilavinimą.

Lietuvos universiteto kūrėjai pasiryžę kurti akademines struktūras, orientuotas į minėtas tris vertybes. Jie tai darė su didžiu užsidegimu, neradami pakankamai laiko moksliniams tyrimams, naujų mokslo kryptių vystymui. Vardan tautos išsilavinimo jie paaukojo realias galimybes pagerinti pasaulinę mokslo areną.

Paulius Slavėnas, kaip ir jo universiteto bendraamžiai, perėmė iš pirmųjų mokslo kūrėjų rankų anas tris tautinio atgimimo vertybes, toliau vystė mokslinę lietuvių kalbą, plėtė terminijos lobyną, o svarbiausia — jiems jau atsidėjęs galimybės patiems išvykti į Vakarų pasaulio universitetus, gilinti ten savo žinias.

Pauliui Slavėnui labai sėkmingai pavyko Yale universitete paruošti daktaro disertaciją, kurioje savo matematikos studijų Lietuvoje rezultatus jis originaliai susiejo su astronominėmis dangaus mechanikos problemomis. Pirmiau: garso pasaulio astronomai ne vieną dešimtmetį dažnai citavo ir naudojo Pauliaus Slavėno tyrimų duomenis. Beje, jo darbai ir šiandien dar nepamiršti.

Jaunasis P. Slavėnas, padirbėjęs Pasadena, Berkeley, Mount Hamilton observatorijose ir dar keliose institucijose, sugrįžo į tėvynę. Netrukus jis buvo išrinktas net šešių tarptautinių mokslinių organizacijų nariu. Šiandien apsilankiusieji Yale universiteto centriniuose rūmuose, sako, pastebėję sienoje tarp garbingų universiteto absolventų pavardžių ir P. Slavėno vardą.

Deja, turime pripažinti, kad tuomet plėtoti svarbius pasaulio mokslui astronomijos tyrimus Lietuvoje dar nebuvo sąlygų. Pauliui Slavėnui, kaip

ir jo kartai, teko toliau vystyti jų mokytojų misiją: plėsti laboratorijas, kabinetus, surinkti prietaisus ir galutinai paruošti būtinas sąlygas būsimai lietuvių kartai pradėti rimtus mokslinius tyrimus. Tai, kuo šiandien Lietuvos mokslas gali didžiuotis, yra pirmųjų mūsų dviejų kartų mokslo vyrų išpurtos žemės vaisiai.

P. Slavėnas dar prieš sugrįžimą į besikuriantį nepriklausomą Lietuvą, Maskvos gimnazijoje įgijo gerą humanitarinį pasiruošimą. Ten buvo dėstomos lotynų, graikų, prancūzų, vokiečių kalbos, nagrinėjami pasaulinės kultūros dalykai. Visa tai jam vėliau padėjo aprėpti ne tik istorijos, sociologijos, filosofijos sritis, bet ir prasiskverbti į lingvistiką, vadovėlių rašymą bei lietuviškos terminijos kūrimą. Šie žmonės išaugo, maitindami taisyklėmis ir vertybėmis, kurias kūrė XIX a. Europoje plintantis tautinio atgimimo sąjūdis, iškelęs ir priėmęs tris vertybes: gimtąją kalbą, etninę kultūrą ir išsilavinimą.

Negalėdamas tinkamai panaudoti mokslinio patyrimo, įgyto Amerikoje, Slavėnas skyrė savo galias mokslo raidos analizei, mokslinei publicistikai ir pedagogikos reiklams. Populiarindamas, šių sričių problemas ir atradimus, jis aktyviai reišėsi Lietuvos spaudoje.

Mokslo, kaip kultūros fenomeno, gvildenimas P. Slavėnui atvėrė mokslo gilumines reikšmes. Jis suprato, kad mokslas gali tapti tautos kultūros savastimi, jos esmine dalimi, jei mokslas kaip universalios vertybės bus įprasminamas tautos istorinėje savimoneje. Dar daugiau, jis suprato, kad okupuota ir totaliai persekiojama visuomenė gali išlikti, jei nepraras ugdymo sistemos, išlaikys ir plėš mokslinę veiklą, kuri gali tapti išsigelbėjimo sala politinio ir ideologinio teroro metais. Beje, ši nuostata įsivyravo ir Lietuvos Mokslo akademijos

kūrėjų ir puoselėtojų tarpe.

Penktaisiais pokario metais aplink jau patyrusį profesorių, Lietuvos Mokslų akademijos narį, P. Slavėną susiburia jauni žmonės, susidomėję mokslo istorija. Tuo metu Paulius Slavėnas ėjo Lietuvos Mokslų akademijos prezidiumo Mokslinio sekretoriaus pareigas. Tad jam nebuvo sunka pasižventusių istorijai žmonių būrelį įregistruoti kaip „Gamtos mokslų ir technikos istorijos komisiją“, oficialiai veikiančią prie Lietuvos TSR Mokslų akademijos prezidiumo. Tais sovietiniais laikais rasti „prieglobstį“ po tokios rimtos institucijos „stogu“ buvo didelis laimėjimas. Ir taip 1950 m. įsisteigė mokslo ir technikos istorikų organizacija, vadovaujama P. Slavėno. Ši organizacija, siekdama išvengti nemalonumų, persekiojimų, vėliau ne kartą keitė pavadinimą ir plėtė savo interesus ratą.

Tuo metu prof. Paulius Slavėnas vis plačiau reišėsi Sovietų Sąjungos astronomų veikloje. Čia jis, užimdamas atsakingas Mokslų akademijos Astronominės tarybos bei Astronominės istorijos komisijos pareigas, patenka į pasaulines astronomų organizacijas ir forumus.

Aktyvi P. Slavėno mokslinė ir organizacinė veikla nelieka be užsienio mokslininkų dėmesio. 1966 m. jis išrenkamas Tarptautinės mokslų istorijos akademijos Paryžiuje nariu-korespondentu.

Kelių dešimtmečių tėkmėje Lietuvos mokslo istorija augo, tvirtėjo. Pagarsėjusiame Slavėno seminare, vykusiame kas mėnesį, išsiugdė profesionaliai dirbantys įvairių gamtos ir techninių mokslų istorikai. Buvo ginamos disertacijos. Du

Sekminės — Šventosios Dvasios atsiuntimo šventė, Lietuvoje buvo skirta ir piemenėliams, kurie vasara kvepiančiose pievose varinėjo karves, avelas, laukdami šeiminingės pakvietimo prie sekminių vaikų, kurių pagrindinis patiekalas — kiaušinėlis. Valantino Juraičio nuotrauka.

asmenys paruošė disertacinius darbus, kurie, atstaudami nepriklausomybę, buvo pripažinti habilitaciniais, o jų autoriams netrukus buvo pripažinti pedagoginiai profesorų vardai.

Visų pirma būtina pažymėti paties Slavėno intelektualų raiškos galią, ypatingu būdu turinčią veikiantį tuos, su kuriais jis bendravo. Antras veiksnys — tai jau minėtas pastoviai veikęs mokslo istorijos seminaras. Vengiant sovietinės doktrinos čia buvo aptariamai paruošti moksliniai darbai, tęstinis leidinys *Iš mokslų istorijos Lietuvoje* ir kitos knygos. O svarbiausia — čia vyko įdomios diskusijos, keliama netikėti klausimai, aptariamasi tarptautinės naujienos, kurių gausiai kasmet parveždavo pats P. Slavėnas iš įvairių forumų, kur susitikdavo su iš Vakarų pasaulio įžymiomis mokslo asmenybėmis. Trečias ypatingos reikšmės mūsų mokslo istorikams veiksnys — įsteigimas periodinės, kas trys keturi metai vykstančios trijų Baltijos valstybių mokslo istorikų konferencijos, kuri nenutrūksta iki šios dienos. Paskutinioji — jau XX vyko š.m. sausio 30-31 d. Tartu universitete. Šis ypatingas reiškinys, suvienijęs Baltijos krašto mokslininkus ir suteikęs jiems platią galimybę sovietmečio varžtuose reikštis autentiškai ir turiningai. Baltijiečių konferencijos steigėjai — dvi nepakartojamos figūros, du Pauliai — Slavėnas ir Stradinis.

Čia išvardinti trys istorikų profesionalumą ugde veiksniai nulėmė visą eilę iniciatyvų bei mokslinių darbų. Paminėsiu jų kelis.

Tai mokslo istoriko, Nepriklausomybės akto signataro Gedimino Ilgūno prieš kelis dešimtmečius organizuotos ekspedicijos Jono Čerskio bei kitų tremtinių keliais. Surinkta vertinga memorialinė medžiaga ir parašytos knygos tapo mūsų istorinio lobyno dalimi.

Paminėsiu dar vieną Lietuvos mokslo istorikų veiklos rezultatą: tai visa eilė organizacinių žingsnių ir veiksmų. Sakydami tai, turiu galvoje mano 1987 metų pareiškimą Maskvoje, kad atsisakome būti SSSR mokslo istorikų padalinio ir įkuriame nepriklausomą, autonomiškai veikiančią Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų organizaciją. Tai buvo iššūkis, sukelęs pradžioje sovietinės valdžios nusteбimą, o po to susierzinimą. Bet jau buvo prasidėję nesustabdomi įvykiai, kuriems priešintis buvo neįmanoma. Priminsiu: tai vyko 1987 m. Neprisimeinu, kokia organizacija anksčiau mūsų būtų dariusi tokį žingsnį Lietuvoje.

Na, o po to — jau 1991 m., mes — Lietuvos mokslo istorikai — apsiūnėme su Latvijos ir Estijos kolegoms, įsteigėme Baltijos šalių asociaciją, kuri 1993 m. buvo priimta į Tarptautinę mokslo istorikų ir filosofų sąjungą. Dabar dalyvaujame pasauliniuose šios organizacijos kongresuose ir turime sprendžiamąjį balsą renkant jos vadovybę.

Visa tai, kas pasakyta, yra mūsų buvusio vadovo akademiko Pauliaus Slavėno veiklos rezultatas ir reikšmingas nuopelnas. Nepriklausomybės dešimtmetyje pradėta mūsų kasmetinė konferencija „Scientia et historia“ yra susieta su P. Slavėno vardu, su jo nuopelnais, viltimis ir lūkesčiais maitinti nuolatos atsinaujinančią mokslo istorijos vagą.

Manau, mūsų veikla ir mūsų konferencijų programų turinys galėtų tai paliudyti. Bet svarbiausi paliudijimo faktai turime pripažinti moks-

lo istorijos magistrantūros technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakultete. Ir tai bus mums ne vien tik iškilminga diena, bet ir P. Slavėno veiklos įprasminimo aktas.

Manau, mūsų veikla ir mūsų konferencijų programų turinys galėtų tai paliudyti. Bet svarbiausi paliudijimo faktai turime pripažinti moks-

lo istorijos magistrantūros technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakultete. Ir tai bus mums ne vien tik iškilminga diena, bet ir P. Slavėno veiklos įprasminimo aktas.

Manau, mūsų veikla ir mūsų konferencijų programų turinys galėtų tai paliudyti. Bet svarbiausi paliudijimo faktai turime pripažinti moks-

lo istorijos magistrantūros technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakultete. Ir tai bus mums ne vien tik iškilminga diena, bet ir P. Slavėno veiklos įprasminimo aktas.

Manau, mūsų veikla ir mūsų konferencijų programų turinys galėtų tai paliudyti. Bet svarbiausi paliudijimo faktai turime pripažinti moks-

lo istorijos magistrantūros technologijos universiteto Humanitarinių mokslų fakultete. Ir tai bus mums ne vien tik iškilminga diena, bet ir P. Slavėno veiklos įprasminimo aktas.

Manau, mūsų veikla ir mūsų konferencijų programų turinys galėtų tai paliudyti. Bet svarbiausi paliudijimo faktai turime pripažinti moks-

Tautinės kultūros centras

Algimantas A. Naujokaitis

Vilnelės pakrantėje, senajame sostinės Sereikiškių parke, įsikūręs ir savo gyvenimo 60 metų pažymintis, lietuvių liaudies kultūros centras žurnalistus pakvietė į spaudos konferenciją. Jo darbuotojai žiniasklaidos atstovams papasakojo apie savo veiklą, puoselėjant mūsų etninę kultūrą: dainas, šokius, tautodailę, senąsias tautines tradicijas, o taip pat rengiant Pasaulio lietuvių dainų šventes.

Su gerais įspūdžiais po konferencijos išėję į lauką, nustėrau, pamatęs, kad visas mūsų tautinės kultūros centro pastatas supte apsuptas kone visą Sereikiškių parką užgožusių užsienietišku žaidimų, įrengimų, rekte rekiančiomis ryškomis, bet pigaus, mūsų tautiniam menui ir tradicijoms svetimomis formomis ir spalvomis. Bala žino, kokiomis kalbomis ir svetimybėmis akį rėžė ryškios reklamos, ausis kurtino užsienietiška diskotekų muzika.

Pagalvojau: gerai, kad toje beskonės „popkultūros“ apsuptyje tvirtai laikosi mūsų etninė kultūra, senąsias tradicijas puoselėjantis mūsų tautinės kultūros centras, atsispiriantis iš visų pusių plintančioms svetimybėms. Juo labiau, kad jos skverbiasi ir į kitus mūsų miestus bei miestelius, net ir į kaimus. O Liaudies kultūros centro specialistai, pasak šios įstaigos Etninės kultūros skyriaus vedėjos V. Šatkauskienės, atkakliai dirba ir stengiasi, kad laiko ir madų skersėjai neišpūstų giliašaknės mūsų tautinės kultūros pamatų.

To atkaklumo rezultatai tikrai įspūdingi. Pakanka pa-

minėti, kad dabar Lietuvoje priskaičiuojama net 11,000 įvairių chorų, 1,612 tautinių šokių grupių, yra per 40,000 jų dalyvių — paprastų kaimo ir miesto žmonių, ūkininkų, tarnautojų, moksleivių, studentų. Vytauto Didžiojo universiteto tautinių šokių ansamblis dalyvavo Kanadoje, Toronte, vykusioje XI lietuvių tautinių šokių šventėje.

Liaudies kultūros centro iniciatyva, kas dveji metai rengiami Lietuvos ir tarptautiniai studentų chorų festivaliai, Šiaurės ir Baltijos valstybių dainų šventės, kas ketveri metai — vokalinis ansamblis bei solistų, o taip pat jaunimo tautinių šokių vienetų, kiti konkursai bei šventės.

Platus kultūros centro veiklos barai, ugdant mėgėjų teatrą. Nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo kasmet rengiamos miestų ir rajonų centrų mėgėjų teatrų šventės. Jose dalyvauja daugiau negu 80 vaikų ir jaunimo teatrų.

Nuo šių metų visoje Lietuvoje rengiama kita mėgėjų teatrų šventė, pavadinta „Simtakoji“, — paaiškinio šio centro poskyrio režisierius V. Vičius. — Jaunieji artistai baltandžio mėnesį iš pradžių vaidino vietinėse (rajonų, miestų) apžiūrose, o jose sėkmingai pasirodė teatrai neeseniai buvo pakviesti dalyvauti rajoninėse apžiūrose, vykusiose Molėtuose, Kelmėje, Jurbarko, Telšiuose, Kupiškėje, Varenėje ir kitų rajonų centruose. Patys brandžiausi jaunimo teatrai gegužės mėnesį vaidino Ukmergėje ir Kuršėnuose kultūros centruose.

Nukelta į 2 psl.

Prof. Paulius Slavėnas.

Nuotr. V. Mankas

Kaip ta bitė darbštuolė

Maironio lietuvių literatūros muziejuje, Kaune, paminėtas Gabrielės Petkevičaitės-Bitės 140-asis gimtadienis. Muziejiaus direktorė ir prelegentė Aldona Ruseckaitė pateikė spalvingą, ryškiais potėpiais turtingą, Bitės — daraktorės, knygnešės, redaktorės, publicistės, literatūros kritikės, moterų lygių teisių gynėjos — paveikslą. Įdomią, turiningą programą parengė aktorė: Virginija Kochanskytė ir Petras Venslovas. Joje per atsiminimus, per laiškus, per kūrybą atskleistas tikrasis Gabrielės Petkevičaitės-Bitės gyvenimo tikslas, jos siekiai, darbai, jos svarūs įnašai į nepriklausomos Lietuvos kūrimą. Su šia programa aktorėi keliauja per Lietuvos miestų, miestelių mokyklas, bibliotekas. Jie nori prikelti ir atgaivinti didžiosios veikėjos užmaršties dulkėmis apneštą pavelslį. O svarbiausias tikslas — parodyti mums visiems, kaip buvo kuriama, mylima, puoselėjama tėvynė Lietuva.

Gabrielė Petkevičaitė-Bitė atsistoja greta tokių talentingų ir pasiukusių lietuvių menininkų, kaip Zemaite, Šatrijos Ragana, Lazdynų Peleša, bet savo darbštumu ir atsidavimu ji stovi virš jų visų. O savo patriotinė veikla — greta J. Basanavičiaus, V. Kudirkos, Vaižganto.

Jos darbštumą galima susieti su mažu padareliu — bitelės darbštumu. Neatsitiktinai ji pasirinko ir pamėgo slapyvardį — Bitė. Išties, kaip ta mažoji bitelė dirbo, savęs negailėdama, aukodamasi, užmiršusi savo asmenį — dirbo tai, kas buvo reikalinga ir einau istorijos momentu būtina. Jos labdaringos, altruistinės pažios susiformavo tėvų namuose. Gimė ir augo bajoro, gydytojo Leono Petkevičiaus šeimoje. Joniškelyje jis buvo ligoninės vedėjas. Šiuose namuose viešpatavo lygybė ir brolybė — tiek šeimos nariai, tiek samdiniai buvo vienodai traktuojami ir vienodai su jais elgiamasi. Savo vaikams L. Petkevičius pasakė: „Jūsų pareiga tarnauti liaudžiai, savo likimo neakirti nuo liudies likimo“. Visa tai ir padėjo pamatus Bitės pasiaukojančiai altruistinei veiklai. Pirmasis skausmas, kuris paženklino jauną širdį — buvo ankstyva motinos mirtis. Tuomet tėvas perdavė devintuosius metus einančiam dukrai motinos palaiminimo ženkla — žiedą su Čenstachovos paveikslu, primindamas jai, kad dabar ji turi eiti savo penkiems broliams motinos pareigas. Nuo to laiko ji beato darbiškai pradėjo tarnauti kitiems, nors pati buvo silpnos, gležnos sveikatos (jos iškrūpė stuburas kamavo skausmais, o vėliau atsirado kuprelė).

Gabrielės pirmasis mokytojas, sužavėjęs jauną sielą — Laurynas Ivinskis, taip pat skiepijo broliškumo ir lygiateisiškumo idealus. Mokėsi Mintojos gimnazijoje, kurioje išmoko keletą užsienio kalbų, jai buvo suteiktas žemesniojo mokytojos vardas. Vėliau, išlaikius egzaminus, jai suteiktas namų mokytojos vardas su teise dėstyti istoriją, geografiją, aritmetiką, prancūzų ir vokiečių kalbas. Savo namuose slapta ji moko kaimo žmones, kaip knygnešė, platina draudžiamą spaudą. Papildomai Gabrielė mokosi bitininkystės. Laiko nematai bičių avilių, o kartais ir gyvena iš bitininkystės.

Gabrielė Petkevičaitė-Bitė

Gabrielė padėdavo savo tėvui vaistinėje, dirbo kaip vedėja, gydė žmones (baigė feldčerų kursus). Kartu su tėvu persikėlė į Puziniškį ir tik po tėvo mirties persikėlė į Vilnių. Joniškelyje, o vėliau Puziniškyje, pas ją svečiuojasi V. Kudirka, J. Jablonskis, J. Bičiūnas, P. Avizonis ir kt. Jos namai tampa visuomenininkų ir rašytojų susibūrimo centru. Šiaurės Lietuvoje. Čia vykda-vo įvairūs pasitarimai, o kai kurie kultūros veikėjai, rašytojai leisdavo čia ir poilsio valandėles. Jos tėviškėje buvo aptarinėjami ir svarstomi tautos reikalai — švietimas, kultūros darbas, skriaudžiamų užtarimas, pagalba skurstantiems. Laiške J. Tumui rašo: „Po tėvo varduvų priedangos buvo svarstomi jau ir Joniškėlyje tautos klausimai. Skaitomi Varpai ir L. Ūk. parašyti straipsniai, pildavoje ma literatūra, renkami pinigai ir t.t.“ (1924 spalio 29-30).

Vilniuje Bitė pradeda savo redaktorės darbą — darbuoja si *Vilniaus žiniose*, vėliau *Lietuvos žiniose*. Per pirmą pasaulinį karą sugrįžta į tėviškę, gydo žmones, rašo straipsnius apie liudies mediciną. Jos labdaringa veikla paženklinata svarbiais darbais — įsteigė „Žiburelio“ draugiją neturtingiems moksleiviams ir kultūros darbininkams šelpiti. Pati renka aukas. Laiške *Lietuvos ūkininko* redakcijai rašo: „Atsiradus daugiau inteligentijos, ir tautos padidimas, prisikėlimas iš mirusiųjų turėtų greitesniais žingsniais eiti. Supratus tai, kibau į darbą, kad ir mažomis išgalėmis. Maniau, kad jaunas žmogus, gavęs apvietimą iš savo visuomenės, turės ir doros priedermę rūpintis ta savo visuomene. Viena pati, nes nebuvo tuomet ir su kuo pasiteirauti, emiau rinkti pinigų ir leisti jaunikačius mokslan. Pradžiai, kaip visuomet, lengva nebuvo... Bet pinigų vis dėlto atsirado, bent iš pradžios pasisekė...“ (1907 m. kovo 7 d.).

Atsikelusi gyventi į Panevėžį, dirba Panevėžio gimnazijoje, vėliau steigia Kalinių globos komitetą, kuris rūpinasi nuteistųjų buitimi ir kultūra. Sužinojusi apie Lietuvos vyriausybės ketinimus legalizuoti prostituciją, imasi kovos, kuria Abolicionistų draugiją, rašo straipsnius šia tema. Iš laiško J. Lindei: „Esu iš dalies Don-Kichotas, bet ir Sancho Pancho many netruksta. Visą gyvenimą plaukiau prieš srovę, toks plaukimas man paprastas, energijos priduoda...“ (1925 m. liepos 19 d.).

Tokia jau buvo nerami ir maištinga jos siela. Daug dėmesio skyrė Lietuvos praečiai, pati rinko ir užrašinėjo tautosaką — surinko daugiau nei 500 mielių, patarlių, priežodžių ir kt. Savo surinktą medžiagą siuntė J. Basanavičiui. Laiške jam rašo: „Siunčiu vėl sauja burtų: yra

tai jau trečias siuntinėlis Tamstai. Antrame daugiausia buvo apie gydymus mūsų žmonių. Basiu dėkinga, jeigu Tamsta teiktumėis grąžeiti, ar visus apturėjai...“ (1904 m. sausio 27 d.).

Buvo viena pirmojo spektaklio „Amerika pirtyje“ organizatorė, režisierė. Ji nešė šviesą į tamsų kaimo žmonių gyvenimą, pati tikėjo geresniu rytojumi ir bandė tuo kitus įtikinti.

Bitė sakė — „vadinkite mano mokytoja“. Ji perteikė savo mokiniams ne tik mokslo žinias, bet ir savo širdies šilumą sušildydama, globodama kiekvieną. Ji sielijoji dėl piktų ir negerų poelgių. Dora ir teisingumas jai buvo aukščiau visko. Tikėjo, kad per mokslo ir šviesą žmogus taptų geresnis. Užaugusi inteligentiškoje, bajoriškoje šeimoje, įmėjusi mokslo paslaptis — lyg jautė skolą ir pareigą, tą paslaptį mokslą šviesą išdalinti kitiems.

XX šimtmečio pradžioje Gabrielė jau svarsto apie moters vargingą ir sunkią dalį. Kai-muose ir miestuose moterys buvo laikomos vergės vietos. Bitė pasistymė kaip aktyvi kovotoja už lygias moterų teises. Buvo pirmojo lietuvių moterų suvažiavimo (1907 m.) pirmininkė, viena Lietuvos moterų sąjungos steigėja. Kaip aktyvi politikė, įsitraukė į Steigiamąjį seimą, kaip vyriausios amžiumi, pirmininkavo atidaramam posėdžiui.

Petkevičių namuose buvo turtinga, gausi biblioteka. Gabrielė nuo mažų dienų traukdavo knygas pasaulis — Heine, Šileris, Goethe, Šekspyras, Mickėvičius ir kiti plėtė, formavo jos pasaulėžiūrą. Ji mėgo meną, muziką, o širdies atgavimą rasdavo, būdama gamtos prieglobstyje. Laiške J. Lindei ji rašo: „Gyvenu kiekvieno lapo šlamėjimu, kiekvienos šakelės supamos, vėjelio dvelktelejimu, drugelio plezdenimu...“ pagaliau nemo-ku to jausmo kitaip pavadinti, kaip nirvana. Ir laikas man žūsta, ir aš pati sau išnykstu. Tik jautiu didelį didelį gyvenimo džiaugsmą, pasigėrėjimą... grožėjimąsi...“ (1923 m. liepos 15 d.).

Savo kūrybinį kelią pradėjo Povilo Višinskio paskatinta, o žurnalistinei veiklai impulsas buvo gautas iš Vinco Kudirkos. Pirmieji bandymai pasirodė 1890 m. *Varpe*. Vėliau rašė ir apsakymus, beletristiką, pjeses, atsiminimus. Parašė ir išleido *Pasaulinės literatūros istorijos vadovėlį*, memuarinį pasakojimą *Is mūsų vargų ir kovų*, *Karo meto dienoraštį* ir kt. O stambiausias jos kūrybinis palikimas — romanas *Ad Astra*. Tai tautinio subrendimo, supratimo ir apsisprendimo tema parašytas romanas. Įdomus faktas ir tai, kad abi su Zemaite (buvo artimos draugės) parašė ne vieną pjesę dviejų Moterų slapyvardžiu: „Velnias spastuose“ (1902); „Kaip kas išmano, taip save gano“ (1904); „Lėtvomani“ ir „Parduotoji laimė“ (1905); „Dumblynė“ (1912) ir kt.

Visą savo nelengvą gyvenimą ji norėjo rasti laisvo laiko rašymui, deja, įvairios pareigos, globotinių slauga ir rūpinimasis jais atimdavo laiką... Jos literatūrinis palikimas ne toks jau mažas — išleisti šėli raštų tomai.

Tačiau laiškė V. Bortkevičienė rašo: „Visa amžių (ir netrumpą) dirbau vis kitiems ir kitiems, vis tikėdamasi, kad nors senatvę pailašti teks ir

Lietuvos dailė atranda iki šiol mažai žinomus išeivijos dailininkus ir jų kūrybą. Vilniaus Dailės akademijos galerijoje „Akademija“ gegužės 14 d. atidaryta JAV kūrėjo grafiko ir tapytojo Alberto Veščio (1921-1976) darbų paroda. Didelėje ekspozicijoje — tapyba akrilu ir aliejumi, piešiniai tušu, keletas litografijų ir linoraižinių. Darbus parodai paskolino, Australijoje gyvenanti, A. Veščio sesuo, irgi dailininkė, Aldona Janavičienė.

Gedimino Žilinsko (Elta) nuotr.

Darbai liudija talento jėgą

Lietuvos dailė atranda iki šiol mažai žinomus talentingus išeivijos dailininkus ir jų kūrybą. Vilniaus dailės akademijos galerijoje „Akademija“ gegužės 14 d. atidaryta Jungtinės Amerikos Valstijose kūrėjo grafiko ir tapytojo Alberto Veščio (1921-1976) darbų paroda.

Didelėje ekspozicijoje — tapyba akrilu ir aliejumi, piešiniai tušu, keletas litografijų ir linoraižinių. Darbai pasiskolinti iš Australijoje gyvenančios A. Veščio sesers, irgi dailininkės, Aldonos Janavičienės šeimos kolekcijos, Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus ir Vilniaus dailės akademijos dovanoto dr. Povilo Reklaičio rinkinio bei akademijai dovanoto dr. Povilo Reklaičio rinkinio bei akademijos muziejuje saugomo A. Veščio „Piešinių albumo“.

Pasak dailėtyrininkų, A. Veščio tapyba balansuoja tarp postimpresionizmo ir abstrakcionizmo. Piešiniams būdingos dinamiškos, ekspresyvos kompozicijos, išraiškingos, nervingos linijos.

Atidarančią parodą, A. Janavičienė, neslėpdama jaudulio, papasakojo šeimos istoriją. Du broliai ir jauniausioji sesuo baigė Alytaus gimnaziją. A. Veščionas studijavo Vytauto Didžiojo universitete architektūrą. 1944 m. Albertas ir Aldona Veščionai emigravo į Vokietiją, o vyriausiasis brolis Edvardas neišliko aplinkybėmis žuvo Rytprūsioje.

Vokietijoje A. Veščionas tęsė architektūros studijas, vėliau persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas. Būdamas silpnos sveikatos, sunkiai dirbo New Yorke, pagaliau metė architektūrą ir pasinėrė į dailę. 1958-1959 m. gyveno ir kūrė Vokietijoje ir Prancūzijoje. Išbandęs įvairias technikas, daugiausia tapė abstrakcijas akrilo dažais ant popieriaus. 1959 m. grįžęs į Ameriką, vis

pagyventi ne kaip kietos pareigos vertis, bet kaip širdis trokšta. O užsteltą širdis labai troško ir trokšta rašyti... Mano būdo svarbiausia ypa per daug didelis jautrumas, svetimų vargų atjautimas... Ir toks traukte atitraukdavo nuo plunksnos, o neturėdama laiko atsidėjęs ir netrukdoma rašyti, nieko dailės atvilgiu ypatingo nepagaminau iki šiol... Tiek to. Vis tik turėjau gražų gyvenimą, kurio neatstotų man amžinai joks dailės veiklas...“ (1923 m. gruodžio 19 d.).

Virginija Paplauskienė

TAUTINĖS KULTŪROS CENTRAS

Atkelta iš 1 psl.

V. Vičius pasiūkino, kad šioje šventėje nesiekti išsiaiškinti, kurie teatrai yra geriausi iš geriausių. Svarbiausias tikslas — sudaryti sąlygas jauniesiems artistams parodyti savo ir pamatyti kitų mėgėjiškų teatrų spektaklius, paskatinti mokyklose ir provincijos kultūros centruose esančius teatrus aktyvesnei veiklai, prisidėti prie vaikų ir jaunimo kūrybos puoselėjimo, skatinti dvasinę veiklą. Baigiamoje šventėje bus surengti seminarai, kuriuose kartu su vertinimo komisijos nariais bei kitais teatro specialistais, režisieriais bus aptarti matyti spektakliai, vaikų ir jaunimo teatrų kūrybos kryptys, režisūros ypatumai.

O kiek daug nuveikiama etninės kultūros srityje! Jau pagarsėjo folkloro festivaliai „Grietyne“, tarptautinius festivalius „Baltica“ atvyksta Latvijos ir Estijos folkloriniai vienetai. Etninės kultūros skyriaus specialistai Pietryčių Lietuvoje, net lietuviškuose Gudijos kaimuose rengia tradicinio dainavimo, kalendorinio ciklo papročių, kanklių, kitų liudies muzikos instrumentų, net liudies medicinos, kitokių etninės kultūros tyrimų ypatumai.

Nauja mūsų veiklos lygmenį žymi kryždirbystės Lietuvoje apibendrinimas, kandidatines bylos ruošimas, su didele viltimi, kad šie unikali lietuvių kryždirbystės tradicija, atsispindinti ir gariajame Kryžių kalne, bus įrašyta UNESCO skelbiamame pasaulio nematerialaus paveldo paminklų sąraše, kuriame anksčiau jau įrašyta mūsų Kuršių Nerija ir Vilniaus senamiestis.

Kultūros centro specialistai taip pat rengia ilgalaike etninės kultūros apsaugos ir plėtros Valstybinę programą bei jos sudėtinę dalį — tradicines etninės kultūros registro. Šią sritį taip pat remia ir prisituri UNESCO. Liaudies kultūros centro specialistams siūliau, kad šioje programoje jie neapsitų, nepalikyt šalikėle ir mūsų išeivijoje puoselėjama, nuo svetimybių įtakos saugoma lietuviška savitą etninę kultūrą ir papročius — visos mūsų tautos etninės kultūros dalį, juo labiau, kad tai nagrinėta ir pateikta Čikagoje išleistoje D. Bindokienės, ne vienos laidos susilaukusioje, knygoje *Lietuvių papročiai ir tradicijos lietuvių*.

Liaudies kultūros centro direktorius J. Mikutavičius sakė, kad dabar tiek jo, tiek darbuotojų pastangos — taip pat sutelktos pasirašyti 2002 metais Vilniuje vyksiančiai trečiai Pasaulio lietuvių dainų šventei. Ne tik iš JAV, Kanados, Australijos, kitų Vakarų valstybių, bet iš Rytų kraštų tikimasi sulaukti kokio tokiančio dainininkų bei solistų. Direktorius J. Mikutavičius apsidžiaugė, kad nepaisant to, kad dabar jau skambina vienas iš Dainų šventės koordinatorių, tyms išeivijos chorų dirigentams Darius Palikaitis, be kita ko, pasakė, jog i šventę, be kitų dainininkų vienetų, šada atvykti trys JAV lietuvių vaikų chorai. Jau varžius centro parengtas ir išspausdintas leidinys su Pasaulio lietuvių dainų šventės repertuaru namatyti solistų, chorų, liudies muzikos kapelų, liudies instrumentų orkestrų, kitų vienetų atliekamų dainų, kitų kūrinių gaidomis, metodiniais patari-

mais. Šie leidiniai jau turėjo pasiekti užsienio lietuvių chorų, orkestrų, šokėjų vienetų vadovus, dirigentus.

Lietuvos liudies kultūros centras leidžia nematai ir kitų leidinių. Kas du mėnesiai išleina plataus pobūdžio etnologijos žurnalas *Liaudies kultūra*. Centras taip pat ruošia ir leidžia kitokių etnografinio pobūdžio leidinius, net solidžius žinykus. Tarp jų mačiau ir mūsų išeivijos kultūrinę veiklą nušviečiantis knygas. Užpėnai kultūros centro Leidybos poskyris išleido didelį 768 puslapių enciklopedinį žinyką *Pasaulio lietuvių chorvedžiai*. Dar anksčiau išleista G. Dumčūtės-Breichmanienės knyga *Mylijom Lietuvą iš tolo...* Tai žymios išeivijos choreografas atsiminimai apie lietuviškų šokių ratelių kūrimą ir veiklą Vokietijoje, Kanadoje, apie užsienio lietuvių šokių šventes Amerikoje ir Kanadoje.

Beje, Liaudies kultūros centras teikia metodinę, praktinę pagalbą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje susikūrusiems mūsų tautiečių chorams, šokių rateliams. Kartu su Tautinių mažumų ir išeivijos departamentu kultūros centras pas Argentinos, Brazilijos, Urugvajaus lietuvių buvo pasiuntęs teltietį choreografą A. Alimą, daug padėjusį tą šalių lietuvių tautinių šokių vienetams.

Minėjau, kad Lietuvos Liaudies kultūros centras pažymi savo gyvenimo šėsisdešimtmetį. Taigi, jo veikla apima ir sovietinius laikus.

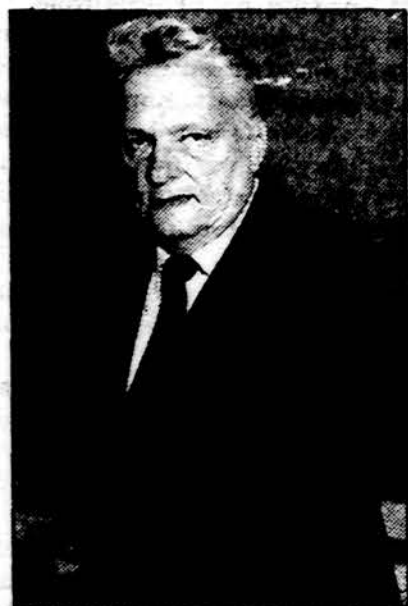
Esminis skirtumas tarp anų ir dabartinių laikų tas, kad dabar mūsų žmonių dvasia laisva. Sovietmetui jie dainavo, šoko ir vaidino tai, kas buvo liepiama, o dabar — ką širdis geidžia. Tad ir daina skambėdavo, dvasingėdavo, ir šokis grakštesnis. Turėdami laisvą pasirinkimą tiek kaimo, tiek miesto žmonės, mūsų jaunimas pats atranda galimybių aktyviai dalyvauti tautinėje meninėje kūryboje, — sakė kultūros centre dirbantis folkloristas L. Giedraitis, pats už savo tautinį nusistatymą patyręs sovietinės valdžios paniekinius.

Antra vertus, ir sovietiniais laikais tuometinio kultūros centro lietuviškai nusistatę darbuotojai, profesijos chorvedžiai, meno vadovai surasdavo būdų apėti sovietinių pareigūnų nurodymus, puoselėti tautines tradicijas. Pasak tuometinio kultūros centro direktoriaus S. Sverdiolio, liudies meno, lietuviškų dainų, šokių, papročių ir tradicijų puoselėjimas, masiniai renginiai savo esme priešinosi nutautinimui. Kaip tik tuometinio kultūros centro direktoriaus S. Sverdiolio, chorvedžio K. Kavecko spunkrums ir drąsos dėka jau 1975 m. dainų šventėje pirmą kartą su skambėjo patriotinė daina Maironio šėdisiais „Lietuva brangi“. Vėliau ji naviilijo per visų rajonų, miestų dainų šventes — per visą Lietuvą ir vietoje uždraustos V. Kudirkos „Tautiškos giesmės“ tapo lyg ir antruoju Lietuvos himnu. Apie tylių, paslėptą priešininimą okupacinei valdžiai byloja ir tai, kad pirmas kultūros centro direktorius Vincas Adomėnas 1946-aisiais aršų represijų ir persekiojimų laiku — tapo Lietuvos partizanų — Laisvės kovotojų aktyvia talkininku, už drąsą po grindinėje veikloje buvo apdovanotas partizaniniu Laisvės Kovos Kryžiumi, o saugumo sugrąžtas kalėjo Intos sustiprinto režimo lageryje.

Apie fotoreportažinės nuotraukos autorių

Tikriausiai fotografų asmeninių nuotraukų spaudoje arba visai nėra, arba jis lieka už kadro, kitoje nuotraukos pusėje ir yra žinoma tik fotografo pavardė.

Apie Joną Tamulaitį taip nepasakysi, jis yra visiems gerai žinomas ir pažįstamas, net ne iš asmeninių nuotraukų kiekio spaudoje. Joną Tamulaitį galima sutikti bene kiekviename Čikagos lietuvių renginyje. Fotografas bendradarbiavo ir bendradarbiauja išėjusių lietuviškoje spaudoje, jis gerai žinomas *Draugo* dienraščiui, *Lietuvių balsui*, *Laisvėjai Lietuvai*, *Dirvai*, *Darbininkui*, *Tėviškės žiburiams* (Kanadoje), *Lietuvių dienoms*, *Pasaulio lietuviui* bei kitiems leidiniams. J. Tamulaitis fotoreportažinės nuotraukos puošia ne vieną parodą ar kokio kito renginio katalogą ar lankstinuką.

Jonas Tamulaitis

Jonas Tamulaitis gimė 1935 metais Kaune, 1944 metais, kaip ir daugelis lietuvių su tėvais pasitraukė iš Lietuvos ir iki 1949 metų gyveno Vokietijoje. Nuo 1949 metų gyvena Čikagoje, su žmona Jūrate augina tris sūnus ir dukrą. Rimčiau fotografuoti pradėjo nuo 1978 metų. Jono Tamulaitis negali pavadinti meniniu fotografu. Jis fotografas metraštininkas. Jo albumuose sugulsiusios kontrolinės fotoreportažinės nuotraukos liudija apie renginius ir žmones, kurie buvo, kurie yra. J. Tamulaitis fotografija tiesiai ir negailestingai, jį fiksuojama momentą, akimirka ir

Jonas Tamulaitis ypač dažnai fotografuoja lietuvių skautų ir skautių renginius, stovyklas ir veiklą apskritai. Šioje nuotraukoje: iškilmingos Klaipėdos dienos suaugusiųjų detale. Vėliau netiesiai, jūrų skautė Jasmira Pumpytė ir jūrų skautas Viktoras Čėnas.

visai jau nesvarbu ar tu prezidentas ar šiaip lietuvis... Fotoreportažinės akcentuojamas turinys, tema pačia plačiausia prasme — nuo įvairaus siužeto, įvykių fiksavimo iki portreto.

Klausimas, kurį dar 1933 metais kėlė Vaizgantas: ar fotografija menas?, iškyla ne vieną kartą ruošiant fotoreportažinių nuotraukų parodas, tačiau pagal D. Michalsoną — kiekviena gera mintis — jau fotografija, todėl šiandien nebeturėtų būti klausimo: ar fotografija — menas? Kai kas skelbia, kad ateina tik elektroninio vaizdo metai. Bet juk tai buvo sakoma ir anksčiau, kad kinas išstums teatrą, televizija — kiną, elektroninis paštas — laiškus, video filmai — knygą. Bet kol kas nieko panašaus neįvyko. Juodai baltą fotografiją puikiai derina ir gal net pirmąją spalvotos, kompiuterinės fotografijos kontekste. Mokslo, technikos pasiekimai daro savo įtaką ir visos meno srities, bet vis dažniau ir dažniau grįžtame į praeitį, ją idealizuojame.

Šiame dešimtmetyje nedaug fotomenininkų liko ištikimi klasikinei nerezisuotai ar kitaip manipuliuotai subjektyviai momento fotografijai. Vienas iš jų — Jonas Tamulaitis. Didejančios manipuliutos meninės fotografijos srautui tiek Lietuvos, tiek išėjusių fotomenininkų darbuose, lygiagrečiai stiprėja dokumentinės, reportažinės fotografijos reikšmė. Dokumentikos vaidmuo yra labai svarbus. Pirmiausia tai socialinis, psichologinis ir ideologinis laiko dokumentas. Šokių ir dainų švenčių momentai, operos ir „Dainavos“ ansamblio repetitijos bei koncertai, suvažiavimai, susirinkimai, susitikimai, parodų atidarymai, demonstracijos ir šiaip vakaronės, ko tik nėra Jono Tamulaitio nuotraukose, kurios kaip dokumentai fiksuojantys Čikagos lietuvių gyvenimą, veiklą, pastangas kovoję dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Jonas Tamulaitis yra oficialus „Lituanicos“ tunto fotografas, todėl ir skautų gyvenimo bei veiklos nuotraukų yra daug. Čia ir stovyklos, laužai

Tai tik viena iš šimtų Jono Tamulaitio nuotraukų, kuriose atspindi lietuvių visuomeninė-kultūrinė veikla. Fotografai, dalyvavę 28-oje fotografijos parodoje 1999 m. spalio 22 d. Čiurlionio galerijoje. Iš kairės: D. Vakarė, V. Vakarė, A. Kezys, dr. Milda Budrienė, R. Spitrys, A. Pečiūrienė.

ir palapinės, plevėsuojančios vėliavos, tiai ir skautai, vilkiukai, bebrukai, vyčiai ir t.t. Jis priklauso daugeliui organizacijų jas visas net išvardinti sunku — bet labiausiai didžioji, kad nuo 1956 metų priklauso Skautų Akademijai, Tarptautinei žurnalistų federacijai, Lietuvos žurnalistų sąjungai.

Savo asmenines parodas yra rengęs Lietuvoje — 1992 m., 1999 m. Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Klaipėdoje, Panevėžyje, Druskininkuose. Či-

kagoje Čiurlionio galerijoje 1999 metais matėme Jono Tamulaitio fotografijos parodą skirtą Čikagos lietuvių operai.

Paroda — „Čikagos lietuvių“, tai antroji Jono Tamulaitio asmeninė paroda Amerikoje. Pasirodo, kad mūsų gerai žinomą fotografa, geriau žino Lietuvą negu mes patys. Dar šių metų pabaigoje, mūsų mylimas fotografas kartu su Algimantu Kezium yra pakviesti dalyvauti „Vilniaus dienos“, kur rengs fotografijos parodą apie Čikagą ir

Čikagos lietuvių. Linkime sėkmės fotografui ir tikime, kad pas mus ruošiamą parodą ne paskutinė.

Š.m. birželio 1 d. Čiurlionio galerijoje, Čikagos Jaunimo centre, atidaryta Jono Tamulaitio paroda „Čikagos lietuvių“ (visuomeninis-kultūrinis gyvenimas). Parodą suarošė Lietuvos tyrimo ir studijų centras, Čiurlionio galerija ir pats fotografas J. Tamulaitis.

Skirmantė Miglinienė

Kas ką veikia vasarą

Apie dailininkės Magdalenos B. Stankūnienės lankymąsi Lietuvoje ir žinyną JAV lietuvių

Prasidėjo atostogų ir kelionių metas. Vieni šiaip pamatyti pasaulio išvyksta, o kitus traukia prieš daugelį metų paliktą tėvynę. Jau senokai (prieš tris dešimtmečius) gimė ir Lietuvą pradėjo lankyti dailininkė iš Čikagos Magdalena B. Stankūnienė. Lankėsi ne tuščiomis, bet veždavo savo sielos dalį — per ilgus metus kurtus paveikslus: tapybos ir grafikos lankstus (dažnai pasiūlytos tėvynės motyvais) ir dovanavo juos gimtinei — Vilkauskio krašto muziejui, Vilniaus, Kauno muziejams ir įvairioms kultūros įstaigoms. Kokį išpuodį paveikslai kėlė, galima suprasti iš poeto Kazio Bradono žodžių dailininkės 1979 m. surengtos parodos Los Angeles kataloge: „Jos spalvotieji medžio raizginiai, vaizduojantieji vaikystėje ir jaunystėje regėtus ir dirbtus tikininkų, ypač moterų, darbus, yra ne vien tikslus ir kūrybingas estetiškojo užmojo sprendimas, bet ir širdimi atliktas paminklas laiko tobulybės paliktam gyvenimui“. Todėl M. B. Stankūnienės kūryba taip mieliai buvo sutikta Lietuvoje.

Po daugelio parodų JAV miestuose, Kanadoje, Brazilijoje pirmasis dailininkės kūrybos — tapybos ciklo „Gėlės“ — pristatymas tėvynėje įvyko 1980 m. Vilniuje. Didesnė grafikos ir tapybos kūrinių paroda surengė Lietuvos dailės muziejus 1985 m. irgi Vilniuje. *Gimtajame krašte* apie šią parodą paskelbtas straipsnis buvo pavadintas „Dailininkės širdis Lietuvoje“, o po dviejų metų surengtos parodos Klaipėdos paveikslų galerijoje spaudoje rašyta, jog „Dailininkė darbais į gimtinę sugrįžusi“, nes jos „kūrybos versmė gimtinėje“. Vėliau vyko parodos Kaune: 1992 ir 1995 metais. Po pastarosios žurnalistės Julija Mušinskienė pokalbį, paskelbtą savaitraštyje *Literatūra ir menas*, pavadino dailininkės žodžiais „Mane moki ne imti, o duoti“. Nuosirdžiai bendraudama su straipsnių autoriais,

dailininkė leido suprasti savo gyvenimo ir kūrybos esmę. Jos principas dalyti džiaugsmą ir grožį kitiems, toks brangus kūrybos žmonėms, kartais lieka nesuprastas praktiškai. Todėl M. B. Stankūnienė bibliotekos Lietuanistikos skyriaus vedėja Silvija Vėlavienė po M. B. Stankūnienės dovanotų paveikslų bibliotekai žurnale *Tarp knygų* (1995 m. 12 nr.) straipsnyje „Dovanų karalienė Magdalena“ rašė: „Taip ir eina, dalydamas savo paveikslus, sutaupas užuojautą, gailestį. Jai pačiai taip nedaug tereikia. Nusivildama ir vėl pamiršdama nuoskaudas, Magdalena lieka pati — jai malonu dalyti džiaugsmą ir grožį kitiems“.

Lietuvos visuomenė su Čikagos dailininkės kūryba buvo supažindinta Vilniuje išleistais albumais. 1991 m. „Vaga“ išleido M. B. Stankūnienės albumą *Tapyba, grafika, mozaika, piešiniai*, o 1996 m. „Baltos lankos“ — *Lietuvai dovanoti kūrinių*.

Ši gegužį atvykusi į Lietuvą, dailininkė lankėsi savo gimtinėje, rūpinosi, kad Vilkauskio krašto muziejus pagaliau gautų geresnes patalpas. M. B. Stankūnienė šiuo apsilankymu ištesėjo pažadą, per-

nai duotą premiją šventėje St. Petersburg, FL. — JAV LB Kultūros tarybos skirtą jai dailės premiją perduoti žinyn JAV lietuvių H tomo išleidimui. Žinyno rengėjai, Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto direktorius Rimantas Kareckas nuosirdžiai dėkoja už paramą.

Šalia *Visuotinės lietuvių enciklopedijos* ir kitų šakinių enciklopedijų rengimo Leidybos institute rašomos biografijos ir žinynui. Tikimasi jas baigti dar šiemet, o kitais metais ir išleisti knyga. Tokiam optimizmui pagrindą teikia Lietuvių fondo žadėta parama ir prenumerata bei aukos. Visų žinyno rėmėjų pavardės bus paskelbtos II tome. Priimamos ir tikslinės aukos savo mirusiųjų artimųjų atminimui pagerbti. Auka žinynui — nenykstantis paminklas, ypač vertingai papildantis atmenamųjų įdėtas biografijas.

Šia proga primename, kad Leidybos institutas dar turi žinyno I tomo egzempliorių. Norintieji gauti, jo prenumeratoriai siuntimo išlaidoms turėtų atsiųsti 10 dol., o neprenumeravusieji — 35 dol. čekį. Taip pat priimama ir žinyno II tomo prenumerata: su atsiuntimu II tomas kainuos taip pat 35 dol.

Laiškus, II tomo prenumerata 35 dol. čekį, aukas prašome siųsti su užrašu ant čekio „Mokslo ir enciklopedijų

SOL A. GAIŽIŪNIENĖ GIEDOS KAUNE

Užsienio, ypač Čikagos ir apylinkių lietuviams gerai pažįstama solistė Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė yra išvykusi į Lietuvą ir birželio 3 d. giedos Kauno Igulos bažnyčioje kartu su „Prisikėlimo“ chorą. Ji taip pat atliks kompozitorių Handel, Mozart, Granier, Faure, Gounod, Gruber, Šukio ir Naujalio kūrinių solo partijas. Birželio 10 d., vasaros sezono atidarymo proga, minėtų kompozitorių kūrinius solo atliks ir Palangos bažnyčioje.

Sol. A. Gaižiūnienė, gyvenanti Belvidere, Ill., dažnai įvairiomis progomis atlieka programas Čikagoje, Lemonte ir tolimesnių vietovių lietuviams, taip pat ir amerikiečių publikai. Ji, kaip solistė, yra dalyvavusi Čikagos Lietuvių operos pastatymuose, talkinusi operai, kaip chormeisterė, keletą metų vadovavusi „Dainavos“ ansamblui.

Audronė Gaižiūnienė

APDOVANOTAS LIETUVIS

Tarptautinė draugija heterociklinei chemijai 2001 m. premiją suteiks Queens un-to (Kanada) prof. Viktorui Sniečkui, kuris atrado naujus būdus gaminti vaistus. Draugijos suvažiavimas ruošiamas Yokohama, Japonijoje, 0.7.29.08.03. Prof. Sniečekus jau laimėjo JAV chemijos draugijos premiją, kuri jam bus įteikta Čikagoje rugpjūčio pabaigoje.

Saulius Šimoliūnas

leidybos institutas. Žinynui JAV lietuvių“. Atskirame lapelyje nurodyti: II tomo prenumerata, parama ar už I tomo. Mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto adresas: L. Asanavičiūtės 23, LT 2050, Vilnius, Lietuva (Lithuania).

Dr. Antanas Balašaitis

Dail. M. Stankūnienė, apsilankiusi šį pavasarį Druskininkuose.

Muz. Arūnas Kaminskas

MUZ. A. KAMINSKAS DIRIGUOS OPERA

Muzikais Arūnas Kaminskas pakviestas diriguoti Phillip Glass operą „The Marriages Between Zones Three, Four, and Five“, kurią birželio 7, 9 ir 10 d. stato DePaul universiteto Opera Theatre (DePaul's Merle Reskin Theatre, 60 E. Balbo Dr., Chicago; bilietai užsakomi tel. 312-922-1999).

Birželio 7 ir 9 d. spektakliai vyks 7:30 val. vak., o sekmadienį, birželio 10 d. — 2 val.

VIEŠNIA IŠ ŠVEICARIJOS VILNIUJE

Vilniuje viešėjo vedantieji Čiuricho operos solistė Gabriella Lechner. Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre viešnia atliko pagrindinę Toskos partiją Giacomo Puccini operoje „Tosca“.

Šveicarijoje gyvenanti austrų kilmės solistė Gabriella Lechner baigė studijas Vienos aukštojoje muzikos mokykloje, įgijo vokalo pedagogės, kamerinio ir oratorinio dainavimo specialybes, tobulinosi Italijoje. Jauna dainininkė pelnė prizus tarptautiniuose konkursuose Italijoje, Belgijoje, Čileje, buvo kviečiama koncertuoti bei dainuoti operos spektakliuose įvairiose pasaulio šalyse ir žymiausiose vokalinės muzikos festivaluose. Tarptautinio pripažinimo solistė sulaukė 1986 metais, kartu su Luciano Pavarotti, Valstybinėje Vienos operoje padainavusi Verdi operoje „Kaukių balius“, diriguojant maestro Claudio Abbado. Šiuo metu G. Lechner dainuoja Čiuricho operos teatre, atlieka lyrinio dramatinio soprano partijas daugelyje klasikinių operų.

Vilniaus operoje „Tosca“ spektakliui dirigavo Vytautas Viržonis. Kavaradosi partiją atliko Algirdas Janutas, Skarpio — Vytautas Juozapaitis. (ELTA)

Magdalena Stankūnienė. „Linarūtė“. 1982.

Leidiniai

Stribai

Juozo Starkausko knyga apie ginkluotus kolaborantus Lietuvoje

Nelengva skaityti knygą, kurioje aprašomi mūsų tautos žmonės, kurie pakėlė ginklą prieš savo tautietius. Knygoje aprašomas pokario laikotarpis (1944-1953 m.) — bolševikų karinių formuotųjų veikla prieš Lietuvos gyventojus.

I sribų eiles stijo daugiausia vietos gyventojai (iki 85 proc.) lietuviai, sentikiai bei kitos tautinės mažumos. Likusius 15 proc. sudarė rusai, daugiausia užėmę vadovaujančias pozicijas. Vartant šį didelį veikalą, sunku suprasti, kaip katalikiškoje tautoje galėjo atsirasti tokie nepaprasto žiaurumo individai, kurių kai kurie veiksmams tiesiog sukčiauska skaitytoja.

Knyga parašyta daugiausia remiantis bolševikų baudžiamųjų (represinių) struktūrų — KGB ir MVD — dokumentais. Vos ne pusė duomenų surinkta buvusiose komunistų partijos CK archyve. Reikia pažymėti, kad ir komunistų partijos ir čekistų dokumentai yra tendencingi, duomenys dažnai iškraipyti. Autorius rėmėsi žymių partizanų — Juozo Lukšos-Skirmanto, Adolfo Ramanausko-Vanago memorais.

1944 m. liepos 24 d. LKP(b) priėmė nutarimą, pasirašytą A. Sniečkaus, kuriame nurodoma Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose įkurti profesionalius naikintojų batalionus po 150 žmonių kiekvienoje apskrityje, nenutraukiant žmonių nuo tiesioginio darbo. Galime tarti, kad naikintojų, vėliau pavadintų stribais, krikšto tėvas buvo tautos išdavikas A. Snieckus. Stribų veiklos potvarkius pasirašydavo kitas žiaurus tautos išdavikas, liaudies komisaras plk. J. Bartašionas. Pirmieji stribų uždaviniai — kova su banditizmu, paieška vengiančių tarnauti Raudonojoje ar-

mijoje, apskričių ir valsčių centrų saugojimas ir t.t. Šiuos uždavinius jie atliko puikiai: iššaudė šimtus neginkluotų jaunų vyrų, kurie bėgo, vengdami tarnybos okupantų armijoje. Kiekvieną nušautą jauną ar civilį laikė banditu ir apie tai raportavo savo vyriausybei.

Sovietų baudžiamosioje sistemoje pokario retas turėjo išsilavinimą, buvo daug mažaraščių. Stribų išsilavinimas buvo dar menkesnis. Iš 257 stribų tik 140 buvo baigę pradžios mokyklą, 7 keturias klases gimnazijos, vidurinį išsilavinimą tik 2. Stribų švietimas buvo politinis lavinimas, mėginant į tų neraštingų žmonių galvas įkalti marksizmo tiesas, klasių kovą ir Lenino-Stalino idėjų nemirtingumą.

Materialinio aprūpinimo pradžioje iš viso nebuvo. Valgis ir rūbai — tai, kas išplėsti iš okininkų. Vėliau jiems pradėjo mokėti menkas algas. Prisidedavo vykdydami kratas, o iš tikrųjų griebdami kas pakliuvo į rankas: maistą, rūbus, žiedus ir kt.

Nors moterys dažniausiai dalyvavo tik pagalbinuose daliniuose (medicinos, tiekimo ir pan.), tačiau stribų būriuose tokių pagalbinų dalinių nebuvo ir moterys, dažniausiai jaunos merginos-komjaunulės, vaikščiojo kartu su vyrais kaip kovotojos. Žmonės niekino stribus, dar blogesni vardą turėjo stribes. Moterų stribų buvo apie 3-5 proc.

Stribų kovingumas buvo menkas ir jei ne MVD-MGB 12-ka pulkų bei pasieniečių batalionų, partizanai būtų juos sumalę į miltus. Pusiaus beraščiams stribams dėstydavo rusai, nemoką lietuvių kalbos, tad pakelti jų kovingumą nebuvo lengva, nors KGB ir Lietuvos komunistų partija tai laikė pirmuoju uždaviniu.

Be stribų Lietuvoje veikė jų paramos ir aktyvistų grupės, sudarytos iš komunistų, komjaunulų bei prijaučiančių civilių, kuriems MGB duodavo ginklus. Apie nedaug duomenų šių grupių veiklą archyvuose randama.

Knygoje daug vietos skiriama stribų ir kitų komunistų aktyvistų grupių nuostoliams. Kaip žinoma, čekistai dažnai klastoja duomenis: skaičius dindavo arba mažindavo. Daugiausia buvo klastojami tie duomenys, už kuriuos čekistai gaudavo piniginius ar kitokius apdovanojimus arba galėjo būti baudžiami. Tūkstančius

užmuštų civilių skelbdavo kaip sunaikintus partizanus, tuo tarpu nepaprastai mažindavo MVD dalinių ir stribų nuostolius. Iš visų davinių, daugiausia pagal P. Raslano duomenis, 1946-1953 m. partizaniniame kare žuvo apie 2,600 komunistų aktyvistų, stribų — apie 2,000. Bet šie skaičiai buvo daug kartų MGB ir Komunistų partijos CK kaitaliojami.

Lietuvoje įsitvirtinti rusams būtų buvę daug sunkiau, jiegiems nebūtų padėję kolaborantai, ypač stribai. Jie, gavę į rankas ginklus ir beveik nekontroliuojamą valdžią, nuolat okupantų raginami aktyviai veikti, žudyti, suimti ir išduoti, pamažu visiškai degradavo. Klaidios išmonės žuvusių partizanų kūnus dar kiti miestelių aikštėse pradininkas buvo LSSR NKVD komisaras J. Bartašionas — žymiausias Lietuvos partizanų ir lietuvių tautos išdavikas ir žudikas. Jo vardas liks amžiams Lietuvos istorijoje. Gėda tautai, kuri pagimdė šį žudiką. Jam prilygsta tik Kėdainių apskr. Grinkiškio stribų vadas J. Rapolas. Kazkas įskundė, kad okininkas Mikuckis turi ryšių su partizanais. Rapolas pradėjo tardyti. Matydamas, kad nieko neišgaus, įsiuto. Tuo tarpu Mikuckienė kepė blynus. Rapolas nutvėrė vieno mėnesio vaiką, išvystė jį ir padėjo ant keptuvės. „Dieve, Dieve“, šaukė Mikuckienė, per keletą

minučių palikusi balta kaip popierius, 27 metų moteris prazilo akimirksniu. Mikuckis ne savas kaltes prisiėmė. Rapolas jį nukankino: išlupo akis, nukapojo pirštus, lavonas buvo visai juodas. Vaikukas mirė.

Pro stribų eiles praėjo apie 25,000 žmonių, nors vienu metu jų buvo tik 11,000.

Vengdami tarnybos rusų armijoje, kai kurie pasitraukė (apie 2 proc.) pas partizanus. Daug išmesti už girtuokliavimą ir kitus tarnybinius nusizengimus.

Dauguma stribų okupantams padėjo ne kaip kovotojai, o kaip rusų kariuomenės bei čekistų vedliai ir vertėjai, nemažai jų veikė kaip šnipai. Autorius pažymi, kad beveik visi gyvi likę stribai, jų žmonos ar sugyventinės bei jų vaikai ir šiandien yra įsitikinę komunistai ir nekencia bei bando kenkti nepriklausomai Lietuvos valstybei. Tad nesunku suprasti, kaip atsirado tie plėšikai ir žudikai, kurie šiandien dergia lietuvių vardą Danijoje, Ispanijoje, Švedijoje ar kitose valstybėse.

Autorius detalai aprašo visas stribų gyvenimo puses: materialinį aprūpinimą, jų kovos metodus, santykius su kariniais daliniais. Gale spausdinami įvairūs NKVD-MGB dokumentai, įsakymai ir kai kurių kautynių aprašymai. Tai labai vertinga Lietuvos istorijos knyga.

Henrikas Kudreikis

Kompiuterinis lietuvių kalbos žodynas

Gavę UNESCO finansinę paramą, Lietuvių kalbos institutas ir UNESCO katedra informatika humanitaroms, esanti Matematikos ir informatikos institute, išleido lietuvių kalbos žodyno I dalį. Tas žodynas pavadintas *Lietuvių tarmės*.

Šis žodynas turėtų ypač sudominti užsienyje gyvenančius mūsų tėvyninčius, išėviją, — sakė šios kompiuterinės knygos parengėjas akademikas L. Telksnys. — Idėjus šią elektroninę knygą į kompiuterį, greta lietuvių bendrinės kalbos, galima ne tik paskaityti, bet ir išgirsti taisyklingai tariamus tarmiškų žodžių. Žodyne galima rasti visas svarbiausias lietuvių kalbos tarmes, taisyklingai skambančią, kirtuojamą mūsų bendrinę kalbą. Taigi, tiek senoji mūsų išėvijų karta, tiek jaunimas iš šios elektroninės knygos *Lietuvių tarmės* gali išgirsti kaip kalbėjo, kaip žodžius tarė viena ar kita tarme kalbėję jų tėvai ir protėviai.

Negana to! Elektroninė knyga bus naudinga taip pat lietuvių kalba, jos tarmėmis besidomintiems kitakalbams. Namų, medžio, upės, ežero, įrankio ar kito daikto spalvoti paveikslėliai kompiuterio ekrane parodys, kaip jį pavadinti bet kokia kalba, paaiškina, atvers vieną ar kitą lietuvišką žodį.

Akademikas L. Telksnys, idėjas į kompiuterį elektroninę knygą *Lietuvių tarmės*, man parodė, kaip tos knygos puslapiai atrodo ir skamba ekrane. Štai gražiai, taisyklingai, aiškiai nuskambėjus žodis. Balsas tuoj pasako, kaip jį taria aukštaitiai, dūkai, žemaitiai, žanavykai ar kapeai. Ekrane pasirodys lietuvių tarmių žemėlapis parodė, kad geroje dalyje Aukštaitijos užuot kiamas sakoma atšilimas.

Akademikas L. Telksnys paaiškino, kad šiai elektronei knygai *Lietuvių tarmės* geriausiai tinka kompiuteris, išskaita tenkinantis „Windows“ 95, 98, NT, 2000 siste-

Mokslų ir enciklopedijų leidyklos instituto direktorius Rimantas Karcakas (kairėje) teikia *Mažosios Lietuvos Lietuvos enciklopedijos* I tomo žurnalistui Jonui Albertavičiui. G. Zemlicko nuotr.

Didelio darbo parašėse

Mokslininko darbas panašus į skulptoriaus, kuris iš akmens kala skulptūrą: dirbama diena po dienos, metai po metų, kol pagaliau pasiekiamas užsibrėžtas vienokis ar kitokio formos, tačiau, atsiradus iš tolo pasigrožėti kūriniu, pamatoma, jog aplink jį — didžiausia krūva nuolaužų. Ir tarp jų yra tokių, kurias dar būtų galima panaudoti, nors jau tektų pasukti galvą, kur pritaikyti. Tad pasigrožus, kad kada nors vėliau, imasi kito didelio darbo ir dažniausiai atgal nebeatšiekama. Paprastai nebespėjama ir daug svarbių mokslininkų surastų dalykų, kurie netiko vienam ar kitam dideliame jo darbe, o išilgai grįžta į archyvus.

Vienas darbų, kuriais garbėja profesorius Vladas Žukas, — jo kruopštumas, renkant medžiagą savo moksliniams darams. Ilgus dešimtmečius profesorius kaupė įvairius lietuviškos spaudos faktus, tačiau toli gražu ne visi papuolė į jo knygas, tad idomėjus jį panaudojo periodikoje skelbtose straipsniuose. Deja, šie turi vieną neigiamą savybę — metams bėgant, jie darosi vis sunkiau pasiekiami. Atsiranda naujų, juos papildančių, faktų, tačiau toli gražu ne kiekvienas mokslininkas grįžta prie jų, kad papildytų ir išleistų atskirą rinkinį. Profesorius V. Žukas ir jo straipsnių rinkinys *Literatūros paraišė I* (Vilniaus universiteto leidykla, 2000) — maloni išimtis, kur galima pasiekti naujų žinių apie, regis, gerai žinomą mūsų tautos rašiją ir jos kūrėjus nuo pat jos ištakų.

Konkrečiai, knyga pradeda straipsniu „Keletas rankraščių apie Kristijoną Donekaitį“, kur pasakojama apie Juozą Čiulodą 1854 m. parašytos „Trumpi samprotavimai apie žemaitių kalbos gramatinę kompiuterinę diską (CD-ROM)“ skaitytuvą bei garso atkūrimo įrenginius. Įdiegta taip pat 3.04 versijos „Netscape Navigator“ ar 3.02 versijos „Internet Explorer“ peržiūros programa.

Svarbu, kad Windows® sistemoje būtų įdiegti visi multimedijs elementai, o naudojamo peržiūros programoje nebūtų uždraustas darbas su šiais bei „JavaScript“ elementais. Jei idėjus kompiuterinę diską peržiūros programą nepradeda veikti pati, reikia paieškoti šiame diske esančią programą „Autorun.exe“.

Norintys išgirti šią elektroninę knygą, gali kreiptis į Valstybinę lietuvių kalbos komisiją (Vilnius, Žvejų g. 14, fax 725094. Komisijos pirmininkė dr. D. Mikulėnienė pasakė, kad šių metų pabaigoje bus išleista internetui pritaikyta dr. V. Černiausko parengtas kompiuterinis lietuvių terminų bankas. Tai įvairiose darbo, mokslo, praktikos srityse naudojami lietuviški žodžiai, jų sinonimai, atitikmenys kitoms kalboms, vieno ar kito termino semantinė (reikšmės) aplinka.

Prisiminime, kad Matematikos ir informatikos instituto UNESCO katedroje Informatika humanitaroms yra jau seniai išleista kita elektronei knyga *Lietuviškos knygos motai*, skirta M. Mazvydo *Katekizmo* 450 metų jubiliejui.

Du straipsniai viename lietuvių rašytos veikėjui — dar viena knygos ypatybė. Tokio autoriaus dėmesio sulaukė Antanas Strazdas, Dionizas Poška, M. Akelaitis, Andrius Vištelis ir broliai Keturakiai, kitąsyk paminint, regis, labai tolimus jų biografijų ar kūrybinės veiklos dalykus. Pavyzdiui, viename straipsnyje apžvelgiama A. Strazdo kūrybių spausdinimas ir bibliografavimas, o kitame — jo portreto istorija. Kalbant apie D. Pošką, aptariami jo ryšiai su žymiu lenkų mokslininku ir visuomenininku Joachimiu Leleweliu bei bandoma atkurti jo bibliotekos istoriją. Straipsniai apie brolius Vilkutaičius-Keturakius — dar du bandymai išspręsti iki šiol vieną didžiausių lietuvių literatūros istorijos galvosūkių: kuris jų — Antanas ar Juozas — tikrasis komedijos *Amerika pirtyje* autorius.

Dalis straipsnių skirta išėvijų dirbusiems literatams. Pirmiausia — dviejų 1863 m. sukilėlių bei jų kauptoms bibliotekoms: Paryžiuje gyvenusio M. Akelaitio ir A. Vištelio, kurį gyvenimas buvo nubloškęs ne tik į Prancūziją, bet ir į kitus kraštus. Viename jų — tolimoje Argentinoje — jis kaupė savo lietuvišką biblioteką.

fax 725094. Komisijos pirmininkė dr. D. Mikulėnienė pasakė, kad šių metų pabaigoje bus išleista internetui pritaikyta dr. V. Černiausko parengtas kompiuterinis lietuvių terminų bankas. Tai įvairiose darbo, mokslo, praktikos srityse naudojami lietuviški žodžiai, jų sinonimai, atitikmenys kitoms kalboms, vieno ar kito termino semantinė (reikšmės) aplinka.

Prisiminime, kad Matematikos ir informatikos instituto UNESCO katedroje Informatika humanitaroms yra jau seniai išleista kita elektronei knyga *Lietuviškos knygos motai*, skirta M. Mazvydo *Katekizmo* 450 metų jubiliejui.

Algimantas Antanas Naujokaitis

teką. Straipsnyje „Kas išvertė Adomo Mickevičiaus ir Hugues Lamennais knyges“ nagrinėjamas įdomus išėviškos spaudos faktas — dviejų 1832 m. Prancūzijoje išleistų A. Mickevičiaus knygu ir prancūzų filosofo H.F.R. de Lamennais veikalo *Tikintiojo žodžiai* (1833) vertimų į lietuvių kalbą ištraukų išspausdinimą Paryžiuje veikiai po šių knygų pasirodymo.

Dar knygoje yra straipsniai apie vienus Sauerveino, ar kitus G. Saurveino, Eduardo Volterio, Motiejaus Valančiaus bei kitų rašytos veikėjų gyvenimo ar kūrybos faktus, kurie papildė jų portretus. Atmenant, kad knygos pavadinime yra skaičius „I“, galima tikėtis, jog ateityje turėsime progą susipažinti su dar daugiau įdomių faktų iš profesorius V. Žuko sukaupto archyvo.

Remigijus Misiūnas

J. STRIELKŪNO KNYGA VAIKAMS

Pirmoji žymaus poeto, Nacionalinės premijos laureato Jono Strielkūno knyga vaikams *Iš vieversio žemės* tapo 250-uoju leidyklos „Trys žvaigždutės“ leidiniu. Penktadieną, kovo 15 d. knyga buvo pristatyta Vilniaus mokytojų namuose.

Debiutinę poeto knygą vaikams iliustravo Širvintų Lauryno Stukos-Gucevičiaus vidurinės mokyklos moksleiviai.

Pasak knygos leidyto Jeronimo Lauciaus, leidykla „Trys žvaigždutės“ puoselėja lietuvių rašytojų kūrybą, neleidžia verstinių knygų. Jau išleistas poetas Ramutis Skutaitis, Vladas Brazaitis, Tomo Arno Rudoko, rašytojo ir publicisto Alberto Laurinčiuko, kitų autorių knygos vaikams, taip pat pačių vaikų kūryba. Nebe pirmą leidyklos vaikišką knygą iliustruoja patys vaikai.

Jubiliejinio leidinio sutiktuose dalyvavo poetas J. Strielkūnas, Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas Valentinas Sventickas, leidyklos, kritikai, poezijos ir originaliosios vaikų literatūros gerbėjai. Veikė Širvintų L. Stukos-Gucevičiaus vidurinės mokyklos moksleivių dailės paroda, koncertavo šios mokyklos jaunieji talentai. Šventės dalyviai galėjo išgirti ne tik naująją J. Strielkūno, bet ir kitų leidyklos knygų, gauti autografų ir dovanų. (Elta)

PAMINKLINĖSE DURYSE — LIETUVOS RAŠYTOS KELIAS

Paminklinėmis bronzos durimis nušvitę senoji Vilniaus universiteto biblioteka, sauganti pirmosios lietuviškos knygos — Martyno Mažvydo *Katekizmo* egzempliorių. Skulptoriaus Jono Melkevičiaus sukurtas duris, kuriose įamžinti svarbiausi Lietuvos kultūrai įvykiai ir žmonės, gegužės 21 d. iškilmingai atidare Vilniaus universiteto ir jo bibliotekos vadovai.

Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas Rolandas Pavilionis pasakė, kad šios durys veda į biblioteką, iš kurios išėvijų ir patė Vilniaus universitetas. Duryje, autentiškai mano kūrinyje, simbolizuojama pati universiteto istorija ir knygos, sukurto Karaliaučiuje ir atneštos į Lietuvą, istoriją, sakė buvęs Vilniaus universiteto rektorius R. Pavilionis, prieš penketą metų inicijavęs šių durų sukūrimą. (Elta)

Gegužės 15 d. Rašytojų klube Vilniuje surengtas poetas Stasės Lygutaite-Bucevičienės kūrybos vakaras su nauja knyga *Vilniaus rašytojų klubas*. Dalyvavo knygos autorė, poetė Henrikas Algis Čigriejus, literatūros kritikas Justinas Kubilius, leidyklos, koncertavo folkloro ansamblis „Virvytė“. Nuotraukos: poetai S. Lygutaite-Bucevičienė ir H.A. Čigriejus. Gedimino Svitojauskas (Elta) nuotr.